

Sisäisen tarkastuksen toimintaohje

1 § Soveltamisala

Sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa määritetään sisäisen tarkastuksen tarkoitus, toimivalta ja vastuu. Lisäksi toimintaohjeessa määritetään sisäisen tarkastuksen asema organisaatiossa, annetaan tehtävien toteuttamisen edellyttämä valtuutus saada tarpeellisia tietoja ja määritellään sisäisen tarkastustoiminnon tehtäväkentän laajuus. Sisäinen tarkastus toimii toimitusjohtajan alaisuudessa ja sitä johtaa talous- ja hallintojohtaja.

2 § Tarkoitus ja eettiset periaatteet

Sisäinen tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi- ja varmistus- sekä konsultointitoimintaa, joka aikaansaa lisäarvoa organisaatiolle ja parantaa sen toimintaa. Sisäinen tarkastus tukee organisaatiota sen tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta- sekä johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Sisäisen tarkastuksen tarkoituksena on varmistaa, että organisaation toiminta on tavoitteiden, päämäärien ja toimintaperiaatteiden sekä säädösten ja määräysten mukaista ja että toiminta tukee asetettujen tavoitteiden toteutumista. Sisäinen tarkastus tukee toiminnan taloudellisuutta ja tuloksellisuutta sekä johtamis- ja hallintojärjestelmän kehittämistä.

Sisäinen tarkastus tuottaa tarkastustoiminnan kautta organisaation johdolle päätöksenteossa ja valvonnassa tarvittavaa tietoa sekä pyrkii ennalta ehkäisemään tehotonta toimintaa, virheitä sekä väärinkäytöksiä. Organisaation johdon on mahdollista hyödyntää sisäiseltä tarkastukselta saamaansa tietoa valmistellessaan esimerkiksi toimintakertomukseen sisällytettävää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selontekoa. Sisäinen tarkastus noudattaa toiminnassaan ja sisäiset tarkastajat noudattavat työssään sisäisen tarkastuksen kansainvälisiä ammattistandardeja ja eettisiä periaatteita.

Sisäisen tarkastuksen toimintaa ohjaavat periaatteet ovat:

- rehellisyys
- objektiivisuus
- luottamuksellisuus ja
- ammattitaito.

Sisäiset tarkastajat suorittavat tehtävänsä siten, että Etevan arvot, eettiset periaatteet, säännöt ja ohjeet osaltaan ohjaavat heidän työtään.

3 § Tehtävät ja arviointi

Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on arvioida, varmistaa ja tukea hyvän johtamis- ja hallintotavan toteutumista sekä sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan tuloksellisuutta.

Tarkastusten tarkoituksena riippumattomasti:

- arvioida säännöllisesti suunnitellaanko, johdetaanko ja valvotaanko yksiköiden toimintaa johdon hyväksymienperiaatteiden ja ohjeiden sekä organisaation tavoitteiden mukaisesti
- arvioida toimintaa ja resursointia saadakseen tietoa tavoitteiden saavuttamisesta, toiminnan tuloksellisuudesta sekä havaitakseen mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseen
- arvioida toimintaa suhteessa organisaation päätöksiin, suunnitelmiin, määräyksiin, ohjeisiin ja toimintaa ohjaaviin normeihin sekä yleisesti hyväksytyihin menettelytapoihin

- arvioida toiminnasta ja taloudesta käytettävissä olevan informaation oikeellisuutta ja riittävyttä
- arvioida resurssien ja varojen käytön tehokkuutta ja asianmukaisuutta sekä menettelyitä, joilla turvataan resurssien säilymistä ja hallintaa
- tukea organisaatiota tunnistamalla ja arvioimalla merkittäviä riskiasemia sekä edistää riskienhallinta- ja valvontajärjestelmien kehittämistä

Arvioinnin tulos esitetään tarkastusraportissa, jossa sisäinen tarkastus antaa tarvittaessa toimenpidesuosituksia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiseksi. Tarkastusraporttiin sisällytetään tarkastuskohteen vastuuhenkilöiden toimenpidesuunnitelmat suositusten toteuttamisesta. Sisäinen tarkastus seuraa ja arvioi annettujen toimenpidesuosituksien tilaa ja toteutumista säännöllisesti. Sisäinen tarkastus voi tarvittaessa avustaa väärinkäytösepäilyjen tutkimisessa. Sisäisen tarkastuksen tehtäviin kuuluvat myös muut yhtymähallituksen, toimitusjohtajan sekä talous- ja hallintojohtajan antamat erityistoimeksiannot.

4 § Asema, toimivalta ja tietojensaantioikeus

Sisäisen tarkastuksen toiminta-alueena on Eteva kuntayhtymäkonserni kuntalain 6 §:n 2 momentin mukaisessa laajuudessa. Yhtymähallitus vastaa kuntayhtymä hallinnosta, taloudesta, omaisuuden hoidosta ja laillisuusvalvonnasta. Lisäksi yhtymähallitus valvoo kuntayhtymän etuja niiden yhteisöjen toiminnassa, joissa kuntayhtymä osakkuuden tai jäsenyyden taikka muun niihin rinnastettavan oikeuden perusteella osallistuu yhteisön hallintoon.

Sisäinen tarkastus toimii riippumattomuuden varmistamiseksi ylimmän johdon alaisuudessa. Eteva kuntayhtymässä sisäinen tarkastus toteutetaan ostopalveluna.

Sisäistä tarkastusta suorittavan tulee arvioida säännöllisesti riippumattomuuttaan ja kieltäytyä tehtävistä, joiden suorittaminen riippumattomasti ja objektiivisesti ei ole tai ei näytä olevan mahdollista. Jos sisäisen tarkastajan riippumattomuus tai objektiivisuus mahdollisesti heikkenee suhteen, tästä on tehtävä toimeksiantajalle selkoa ennen tehtävän vastaanottamista.

Sisäinen tarkastus voi kohdistua kaikkeen organisaation toimintaan sekä sen kohteena voivat olla rajoituksetta sekä kuntayhtymän että sen määräysvallassa olevien yritysten toiminnot ja yksiköt. Sisäisen tarkastuksen kohteena on myös kuntayhtymän edunvalvonta ja hallinnollinen edustus kirjanpitolain tarkoittamista omistusyhteisöissä. Sisäisen tarkastuksen toimivaltaan kuuluu myös kuntayhtymän kokonaan omistamien tytäryhteisöjen toiminnan tarkastus.

Sisäisellä tarkastajalla on oikeus saada viivytyksettä käyttöönsä kaikki tarkastuksessa tarvittava aineisto viivytyksettä ja salassapitosäännösten estämättä. Tiedonsaantioikeus koskee asiakirjojen lisäksi myös teknisessä muodossa säilytettyä tietoa. Tarkastuksen kohteena oleva yksikkö on velvollinen avustamaan tarkastuksen suorittamisessa. Lisäksi sisäisellä tarkastuksella on oikeus päästä kaikkiin käytössä oleviin tiloihin ja haastatella henkilöstöä sekä saada toimintayksiköiltä tehtäviensä hoitamisen kannalta tarpeellista apua.

Sisäisen tarkastajan tietojensaantioikeudesta keskustellaan toimeksiantokohtaisesti, mikäli tarkastus kohdistetaan kuntayhtymän omistamaan osakeyhtiöön. Konserniyhtiöitä koskevissa asioissa sisäinen tarkastaja konsultoi tarvittaessa tilintarkastajaa. Tilintarkastajalla on kuntalain 124.2 §:n mukaan oikeus saada tietoja salassa pidettävistä asioista kunnan viranomaisten lisäksi myös suoraan kuntakonserniin kuuluvilta yhteisöiltä, mikäli tilintarkastaja pitää tietoja tarpeellisina tarkastustehtävän hoitamiseksi.

Tarkastuksen tekijällä ei ole päätösvaltaa toimintoihin ja tarkastettaviin asioihin nähden. Sisäisen tarkastuksen suorittaja on velvollinen pitämään tarkastustoiminnassa saamaansa informaatiota luottamuksellisena ja hyödyntämään tietoa vain tarkastuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi sisäisen tarkastuksen vastuutaholla tai hänen nimeämällä tarkastajalla on läsnäolo- ja puheoikeus johtoryhmien kokouksissa ja muissa tiedonsaannin kannalta tarpeellisissa tilaisuuksissa.

5 § Ammatillinen osaaminen

Sisäistä tarkastusta suorittavan velvollisuutena on ylläpitää ja kehittää ammatillista osaamistaan. Sisäisellä tarkastajalla tulee olla tai sen tulee hankkia riittävät valmiudet, tiedot, taidot sekä pätevyys havaita väärinkäytöksiä, tuhlausta ja tehotonta toimintaa.

Sisäisen tarkastuksen tulee ottaa tehtäväkseen vain sellaisia toimeksiantoja, joiden suorittamiseksi heillä on riittävä ammattitaito. Sisäisen tarkastusta suorittavan tehtäväalueista ja toimenkuvista määrätään tarvittaessa erikseen. Sisäisen tarkastuksen vastuutaho vastaa ulkoa hankittujen tarkastuspalveluiden laadun valvonnasta.

6 § Toiminnan suunnittelu

Sisäinen tarkastus laatii vuosittain tarkastusten vuosisuunnitelman ja esittelee sen toimitusjohtajalle hyväksyttäväksi. Vuosisuunnitelma toimitetaan tiedoksi yhtymähallitukselle. Sisäisen tarkastuksen toiminnan tulee perustua riskiperustaiseen suunnitteluun. Sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelma laaditaan ottaen huomioon organisaation toimintaan ja talouteen liittyvät riskit, toiminnassa tapahtuneet merkittävät muutokset sekä johdon näkemykset.

Tarkastussuunnitelma laaditaan yhtymähallituksen, toimitusjohtajan, tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan esittämien toivomusten pohjalta.

Sisäisen tarkastuksen tulee laatia tehtäväkohtainen arviointisuunnitelma suoritettavasta arviointi- ja varmistustoiminnasta sekä tehtävän toteutusta ohjaava työsuunnitelma. Suunnitelmasta on käytävä ilmi tehtävän laajuus, tavoite, ajoitus ja käytettävät resurssit. Vuosisuunnitelman ja tehtäväkohtaisen arviointisuunnitelman tulee kattaa riskienhallinta-, valvonta-, sekä johtamis- ja hallintoprosessit.

7 § Tarkastuksen toteutus ja dokumentointi

Tarkastukset perustuvat hyväksytyyn sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelmaan ja tehtäväkohtaisiin arviointi- ja tarkastussuunnitelmiin. Sisäisen tarkastuksen tulee tarvittaessa määritellä ja dokumentoida tarkastus- ja arviointitoimintansa suunnittelua, tarkastustyötä ja raportointia koskevat tarkemmat menettelytavat.

Sisäisen tarkastuksen on hankittava, analysoitava ja dokumentoitava tehtävän tavoitteiden saavuttamisen kannalta riittävä informaatio. Tiedon on oltava tehtävän tavoitteiden saavuttamisen kannalta riittävää, luotettavaa, olennaista ja hyödyllistä.

Sisäisen tarkastuksen on laadittava työpaperit, jotka dokumentoivat tehtyä työtä koskevat tiedot tarkastus- tai arviointikohteittain. Työpaperit on laadittava ja säilytettävä siten, että havainnot ja suositukset voidaan myös jälkikäteen niiden perusteella todentaa. Tarkastuksen työpapereiden ja niihin verrattavien sähköisen tiedostojen säilyttämisestä vastaa tarkastuksen tekijä.

Sisäisen tarkastuksen on perustettava johtopäätöksensä ja tehtävän tulokset asianmukaisesti analyysiin ja arviointeihin. Tehtävien toteuttamista tulee valvoa asianmukaisesti sen varmistamiseksi, että tavoitteet saavutetaan, työn laatu turvataan ja että sisäisen tarkastuksen (henkilöstön) osaamista kehitetään.

8 § Raportointi ja jälkiseuranta

Sisäinen tarkastus raportoi toiminnastaan organisaation ylimmälle johdolle, tarkastuslautakunnalle ja tilintarkastajalle sekä tarkastuksen kohteen vastuutaholle. Yhtymähallitukselle esitellään vuosittain yhteenveto tehdyistä tarkastuksista.

Sisäisen tarkastuksen tulee raportoida säännöllisesti organisaation johdolle vuosisuunnitelman toteutumisesta, merkittävistä avoimista riskeistä, sisäisen valvonnan tilasta sekä muista organisaation johtamis- ja hallintojärjestelmää koskevista asioista. Sisäisen tarkastuksen raporttien tulee sisältää tehtävän tavoitteet ja laajuus sekä soveltuvat johtopäätökset, suositukset ja toimenpidesuunnitelmat. Raportoinnin tulee olla täsmällistä, objektiivista, selkeää, tiivistä, rakentavaa ja ajankohtaista. Tarkastuksen kohteelle annetaan tilaisuus ilmaista käsityksensä olennaisista tarkastushavainnoista.

Tarkastusraportit toimitetaan tarkastuskohteen vastuuhenkilöille toimenpiteitä varten sekä tiedoksi tilintarkastajalle. Arvioitavasta kohteesta vastuussa oleville annetaan mahdollisuus esittää näkemyksensä havainnoista ja johtopäätöksistä ennen lopullista raportointia, ellei ole perusteltua syytä menetellä toisin. Tarkastusraporttiin liitetään tarkastuskohteen johdon vastaukset. Lisäksi pyydetään selvitys niistä toimenpiteistä, joihin on tarpeen ryhtyä tarkastushavaintojen perusteella. Sisäisen tarkastuksen tulee luoda seurantamenettelyt, joilla varmistetaan, että johdon hyväksymät toimenpiteet on tehokkaasti toteutettu tai että ylin johto on päättänyt hyväksyä riskin olla ryhtymättä toimenpiteisiin.

Mikäli sisäinen tarkastus havaitsee merkittäviä sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan puutteita tai merkkejä väärinkäytöksistä, sisäisen tarkastuksen on raportoitava niistä viivytyksettä jo tarkastuksen aikana. Sisäinen tarkastus laatii johtoryhmälle vuosiraportin merkittävimmistä tarkastushavainnoista ja niihin annetuista toimenpidesuosituksista.

9 § Sisäisen tarkastuksen laatu

Sisäisen tarkastuksen palveluntuottajan on noudatettava tarkastustyössään sisäisen tarkastuksen kansainvälisiä ammattistandardeja sekä hyödynnettävä yleisesti hyväksytyjä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan viitekehyksiä. Palvelua tuottavilla tarkastajilla tulee olla sisäisten tarkastusten toteuttamiseksi tarvittavat tiedot, taidot ja pätevyys.

§ 10 Sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen yhteistyö

Sisäinen tarkastus tekee Etevan tilintarkastajan kanssa yhteistyötä, jolla pyritään varmistamaan, että tarkastustoiminta on riittävän kattavaa ja ettei päällekkäistä työtä tehdä.

11 § Toimintaohjeen hyväksyminen ja voimaantulo

Yhtymähallitus hyväksyy sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen.
Toimintaohje astuu voimaan 1.10.2021